

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תשא

(חלק בו שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת כי תשא, ט"ו אדר, ה'תשפ"ה (א)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תשא

מקיים זיין מצות מחצית השקל באַקומט מען „כופר נפשו“.

איז וואָס איז דער פלא און – אַ גרויסער פלא פון משה רבינו וואָס דורך דער מצוה גיט מען „שכר“ – „כופר נפשו“?⁸

אויך איז ניט פאַרשטאַנדיק דער ענטפער פון דעם אויבערשטן – הראהו „מטבע של אש“:

(א) וואָס איז דער דיוק „מטבע של אש“ דוקא? – וממה נפשך:

אויב דער דיוק פון „אש“ איז מצד דעם וואָס אַלע ענינים דלמעלה זיינען של „אש“ („משרתי אש לוהט“ וכיו"ב), און דערפאַר, ווען דער אויבערשטער באַווייזט אַ דבר מסוים איז עס בצורת „אש“ – איז דאָך ניט נויטיק דאָס צו מדגיש זיין במיוחד דאָ (וויבאַלד אַז אַלע ענינים דלמעלה זיינען של אש);

און אויב מ'זאָל זאָגן, אַז לולא דער הדגשה „מטבע של אש“ וואָלט מען געקענט מיינען אַז דער אויבערשטער האָט באַוויזן אַ מטבע כפשוטה, מטבע של כסף (און ניט של אש) – ע"ד „הקמות את המשכן כמשפטו אשר הראית

א. אויפן פסוק¹, „זה יתנו גו'“ (ביים ציווי פון מחצית השקל) זאָגן חז"ל: כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה . . והראהו למשה ואמר לו זה יתנו, כזה יתנו.

וואָס איז די שוועריקייט אין „מחצית השקל“ ביז אַז דער אויבערשטער זאָל דערפאַר דאַרפן באַווייזן צו משה רבינו אַ „מטבע של אש“? איז תוספות² מבאר, אַז „תמה (משה) על הדבר מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו“.

אַבער דאָס פאָדערט אַ ביאור:

וואָס איז געווען די תמי' ופלא ביי משה רבינו וואָס די נתינה פון מחצית השקל קען זיין „כופר נפשו“ – יעדער פשוטער שטאַט-מגיד ווועמענס שכל איז שלא בערך כלל וכלל צו שכלו של משה רבינו – דער „נבחר מכל מין האדם אשר השיג . . יותר כו'“, און תכלית השלימות אין שכל איז עס מסביר גאָר בפשטות: ווען אַ איד איז מקיים אַ מצוה קומט אים דערפאַר אַ שכר ולפעמים אַ שכר גדול ביותר, כמש"נ³, „אם בחוקותי תלכו גו' ונתתי גשמיכם בעתם גו'“ אַלע ברכות וואָס ווערן דאָרט אויסגע-רעכנט⁶; ועד"ז בנדו"ד: אַלס שכר פון

– במצות צדקה שסתמה בממון – תנחומא משפטים טו ועוד – ושכבר נצטוה משה ע"ד גמ"ח וכי' לפני מצות מחה"ש – ובפירושה ניתנה בל' היד בהקדמתו – היינו מדחז"ל בזה.
(7) ובפרט ע"פ לשון התוספות שתמיהתו היתה „מ ה“, שדבר איהו שיהי' – אינו יכול להיות כופר נפש.

(8) להעיר ממרז"ל שאדם אומר בפשטות (ובודאות): סלע זו לצדקה בשביל שיהי' בני (פסחים ח, סע"א וש"נ).

(9) תהלים קד, ד.

(1) פרשתנו ל, יג.
(2) ירושלמי שקלים פ"א ה"ד. תנחומא פרשתנו ט. נשא יא. במדבר פ"ב, ג. הובא בפרש"י עה"פ. וראה לקו"ש חט"ז ע' 381. וש"נ.
(3) ד"ה זאת – חולין מב, סע"א. וראה מדרשים שצויינו בלקו"ש שם הערה 2 (וראה שם ע' 389,388 ואילך).
(4) פיה"מ להרמב"ם סנהדרין פ' חלק היסוד הו'.
(5) ר"פ בחוקותי.
(6) ומצינו שכר מפורש בפרט בנוגע חיי נפשו

דבר מצוה אן ענין פון „אש“ (רוחנית¹⁴).
איז וואָס איז די תמי' פון משה רבינו, און
ביי דעם ענין פון מחצית השקל דוקא?

זאת ועוד: אויב צוליב דעם, וואָלט
געווען גענוג אז דער אויבערשטער זאָל
זאָגן משה'ן אז דורך דער מצוה וועט די
מטבע ווערן אן ענין פון „אש“; ואדרכא
עס האָט געדאַרפט זיין דוקא (און נאָר)
דורך זאָגן — וואָרונג אזוי איז דאָך
געווען די נתינה פון כל התורה ומצות'
צו משה'ן! פאַרוואָס האָט דאָ דער אוי-
בערשטער געדאַרפט אַרויסנעמען און
באָווייזן א „מטבע של אש“ און זאָגן
„זה יתנו“?

דערפון וואָס דוקא ביי דעם ענין האָט
זיך געפאָדערט די פעולה מיוחדת פון
אויבערשטן צו באָווייזן „מטבע של אש“
און זאָגן „זה יתנו“ — איז מוכרח צו
זאָגן, אז ביי מחצית השקל איז דאָ אן
ענין מיוחד וואָס איז ניטאָ ביי אַלע
אנדערע מצות.

ג. די נקודת הביאור אין דעם —
יש לומר:

דער ענין פון שכר מצוה — קען
זיין אויף צוויי אופנים¹⁵: (א) די עשיית
המצוה איז אזא פעולה וואָס מצד תוכן
ענינה — ברענגט זי שכר פלוני; דער
שכר איז א „מסובב“ פון פעולת המצוה.
(ב) תוכן פעולת המצוה איז ניט שייך
(ע"פ שכל, עכ"פ) צו שכר פלוני, נאר
אזוי איז רצונו של הקב"ה, צו געבן דעם
דאָזיקן שכר פאַר דעם קיום פון דער
געוויסער מצוה.

דכשם ווי בנוגע די מצות עצמן זיי-
נען פאַראַן מצות וואָס מען טוט זיי ניט

בהר"ם¹⁶, וואָס מען האָט אים באָוויזן
דעם תבנית פון אַ משכן גשמי¹⁷ (ע"פ
פשוטו של מקרא) — פאָדערט זיך ביאור
(לאידך): מיט וואָס איז אנדערש מחצית
השקל וואָס ביי אים איז מוכרח צו ווייזן
א „מטבע של אש“ דוקא?

(ב) ועיקר: וואו איז דאָ דער ענטפער
אויף משה רבינו'ס תמי' (ווי אזוי קען
די נתינה פון אַ מחצית השקל זיין כופר
נפשו) דורך דעם וואָס הראהו הקב"ה
„מטבע של אש“?

ב. לכאורה וואָלט מען געקענט זאָגן,
אז די צוויי שאלות הנ"ל (אין דעם
ענטפער פון אויבערשטן) ווערן פאַר-
ענטפערט אחת בחבירתה:

דער ענטפער אויף דער תמי' ווי קען
די נתינה פון מחצית השקל זיין „כופר
נפשו“ איז — הראהו הקב"ה „מטבע
של אש“: ווען אַ איד איז מקיים אַ
מצוה (כה דברי כא"ש¹⁸) דורך אַ מטבע
גשמית, וואָס ווען ער איז מקיים די
מצוה מיט חיות און התלהבות („אש“
שבנפשו¹⁹) — ווערט עס אן ענין של
„אש“, און דעריבער קען די נתינה זיין
„כופר נפשו“.

אַבער עפ"י ווערט נאָך שטאַרקער די
(ערשטע) שאלה הנ"ל (סעיף א) — וואָס
איז מלכתחילה די תמי' פון משה רבינו:
אַט די הסברה (אז דורך מקיים זיין אַ
מצוה ווערט אן ענין פון „אש“) — איז
(א) אַ דרש רגיל ביי יעדן דרשן, און (ב)
בנוגע צו אַלע מצות, אַז דורך טאָן אַ
מצוה איז מען ממשיך און פועל אין דעם

(10) תרומה כו, ל.

(11) ראה מנחות כט, א.

(12) ירמ"י כג, כט.

(13) ראה לקו"ש ח"ג ע' 925 ואילך. חט"ז ע'

390 ואילך. ועוד.

(14) ראה לקו"א להה"מ סרכ"ז (נה, א). או"ת פ'

אחרי (לח, ג ד).

(15) להעיר משל"ה בית אחרון (יב, א"ב).

(וי"ל אז דאס דריקט זיך אויס אויך אין דעם מקום פון כסף וזהב כפשוטם: אין סוג הדומם גופא, איז מקומם (ברובם) במעמקי האדמה דוקא²², תחתון שאין תחתון למטה ממנו, און דערנאך מוז אויך זיין – מצרף לכסף וכור לזהב²³)

ולאידך איז „כופר נפשו” – יעדע נפש – א דבר הכי נעלה, ועאכו"כ די נפש פון א אידן וואָס איז „חלק אלקה ממעל ממש”²⁴]

האָט קיין אַרט נישט ע"פ שכל, אַז די פעולה פון נתינת ממון גשמי (תכלית הירידה), זאָל מצד תוכן ענינה פועל'ן דעם ענין פון „כופר נפשו” פון א „חלק אלקה ממעל ממש” (תכלית העילוי²⁵)!

און אע"פ אַז זייענדיק אַ מצוה ווערט עס ווי אַלע מצות „אש” (כנ"ל ס"ב) רוחניות – איז דאָך דאָס נישט אַ שינוי וועלכער איז פאַרבונדן מיט דער מטבע גשמית גופא²⁶, וואָרום דער „אש” קומט מצד דער „מצוה” (רוחניות) שבוה, אָבער די מטבע עצמה בלייבט אַ מטבע גשמית. קומט אויס, אַז די פעולת המצוה (די נתינה פון אַ מטבע גשמית) גופא – איז כלל נישט בערך (מצד תוכן ענינה) צו קענען אויפטאָן „כופר נפשו”.

מצד הטעם, נאָר ווייל „גזירה גזרת חוקה חקקתי”¹⁶ – אַזוי איז אויך בנוגע צו שכר המצות, אַז עס קען זיין אַז אויף געוויסע מצות (אויך פון דעם סוג „משפטים”) זאָל מען געבן אַ שכר גדול בערך המצוה, ווייל אַזוי איז רצונו של הקב"ה, „חוקה חקקתי”.

ועד"ז בעניננו – דער „שכר” פון „כופר נפשו” פאַר דער מצוה פון נתינת מחצית השקל:

וויבאלד אַז מחצית השקל (א מטבע גשמית) און „כופר נפשו” (רוחניות) האָבן קיין ערך נישט צווישן זיך, ביז זיי זיינען הפכים מן הקצה אל הקצה

[ווי מען זעט בנוגע תכלית בריאת האדם – לשמש את קונו¹⁷: ממון – כסף וזהב – איז (צווישן ענינים גשמיים גופא) א דבר הכי תחתון¹⁸. ווי מ'זעט עס במוחש ביי „תאוות ממון” ווי נידעריק דאָס קען מוריד זיין אַ מענטשן¹⁹, ביז אַז „קיים להו לרבנן דאין אדם מעמיד עצמו על ממון”²⁰ און „אדם בהול על ממון”²¹

(16) לשון שהובא בכ"מ, והוא במדרש תהלים (באבער) ט, ב. – ונתחנמא חוקת (ג. שם, ח) במדבר (פ"ט, א. שם, ח) ועוד „חוקה חקקתי גזירה גזרתי”.

(17) קדושין פב, א (במשנה).

(18) ויש לומר, ש(גם) מטעם זה נקרא הממון „היקום אשר ברגליהם” (עקב יא, ו ובפרש"י – מפסחים קט, א. סנהדרין קי, א. במדבר פ"ח, יג. וש"נ) – בבחינת רגלים.

(19) ולהעיר, שחטא העגל – שמחצה"ש ה"ה הכפרה עליו (ירושלמי שקלים פ"ב סה"ג. תנחומא פרשתנו י"א. ועוד) – בא ע"י הריבוי כסף וזהב שלהם, וכמש"נ (הושע ב, י ע"פ פרש"י ר"פ דברים ד"ה ודי זהב) „וכסף הרביתו להם” וזהב עשו לבעל". וראה פרש"י פרשתנו לב, לא.

(20) שבת פכ"ד. שו"ע אדה"ז חא"ח ר"ס רסו. סכ"ט ס"ז.

(21) שבת קיז, ב. ועוד. רמב"ם הל' שבת פ"ו הכ"ב. פכ"ג ה"ב.

(*) כ"ה ברש"י שם. ובפסוק: הרביתי לה.

(22) להעיר מהמבואר (סה"מ הש"ע ע' 114. וראה תו"ח שמות קיב, ב) דהר מורה על עליית הדומם.

(23) משלי יז, ג. שם כז, כא. – וראה אגה"ק ס"ב. דרושי פ' שקלים (הוספות לתו"א קיא, ג). סה"מ תר"ל ע' קיב. ועוד.)

(24) תניא רפ"ב (ע"פ איוב לא, ב).

(25) ובפרט ע"פ הפ"י דבופר נפשו" בכתבי האריז"ל (טעמה"צ פרשתנו. ס' הליקוטים שם) – וראה לקוטי לר"צ על פסוקי תנ"ך ס"ע נב.

(26) להעיר מהא דכו"כ סוגי קדושה אינם משנים חומר הדבר, כ"א רק צורתו (ס"ת וכו' – ראה מפענח צפונות פ"א ס"ה וש"נ).

ד. און דאָס איז געווען די תמי' (וספק) פון משה רבינו:

מצד שכלו של משה – שכל דתורה – איז אויסגעקומען, אז דער „שכר“ פון „כופר נפשו“ אויף דער נתינה פון מחצית השקל איז בגדר „חוקה“; ע"פ שכל איז עס א דבר תמוה ויש מקום להרהור כו', נאָר וויבאלד אַז דאָס איז רצונו של הקב"ה, „חוקה חקתית“ – איז „אין לך רשות להרהר בהו"מ²⁷;

אָבער לאידך: דערפון וואָס דער אויבערשטער האָט ניט מגדיר געווען און ניט אָנגערופן די מצוה פון מחצית השקל אַ חוקה – איז זיכער, אַז עס איז דאָ אַ הסברה אין דעם²⁸. און דערפאַר – „תמה (משה) .. מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו“: ווי קען זיין אַ ביאור והסבר אויף דעם ע"פ שכל, אַז די נתינה פון אַ מטבע גשמית (מחצית השקל) איז אַ פעולה וואָס קען אויפטאָן „כופר נפשו“.

אויף דעם האָט אים דער אויבער-שטער געענטפערט דערמיט וואָס הראהו „מטבע של אש“ .. ואמר לו זה יתנו". דער אויבערשטער האָט אים באוויזן אַז ווען אידן גיבן מחצית השקל ווערט דעמאלט די מטבע עצמה (ניט נאָר) מצד דער רוחניות פון דער „מצוה" (שבה) אַ „מטבע של אש", במילא איז אויך ע"פ שכל פאַרשטייט מען דעם קשר צווישן דעם „תוכן" פון נתינת מחצית השקל און „שכר" פון „כופר נפשו".

משא"כ באַ צדקה – טוט עס אויף כלל

ניט די מטבע – נאָר כמחז"ל²⁹ (וואָס איז אַ סברא פשוטה): אתה החייתה את נפש העני וב"ב איז שכרו נפשו ונפש ב"ב, מדה כנגד מדה

פון דעם מחצה"ש אָבער האָט מען געמאַכט די אדנים למשכן³⁰ איז ווי קען זיין דבר איזה שיהי' – „מה", אפילו האדנים – כופר לנפש.

ה. דער ביאור אין דעם:

דערמיט גופא וואָס הראהו הקב"ה „מטבע של אש" און געזאָגט „זה יתנו" – האָט דער אויבערשטער פועל געווען אויפגעמאַכט אַ חידוש: דער מחצית השקל וואָס אידן האָבן געגעבן דאָ-מאלס (און דאָס ווערט נמשך במצות מחצה"ש – תמיד כל הימים) איז ניט נאָר אַ מטבע גשמית, נאָר אויך אַ „מטבע של אש"; ד.ה. דעמאלט איז נתחדש גע-וואָרן, אַז די מטבע וואָס דער אויבער-שטער האָט באוויזן משה'ן – די מטבע ווי זי איז (בשרשה) אש שתחת כסא הכבוד – איז „זה יתנו" בני ישראל, מטבע כזה ממש³¹.

אין צוגאָב דערצו וואָס דורך דער מצוה איז מען ממשיך און פועל אין דער מטבע אַן ענין פון „אש" (וואָס דאָס איז אַזוי ביי אַלע מצוות, כנ"ל) איז ביי מחצית השקל דאָ אַ חידוש מיוחד – אַז די מטבע עצמה איז „מטבע של אש".

דער חידוש אין דעם איז ניט אַז בשרשה איז עס אַ „מטבע של אש"

(29) תנחומא משפטים טו.

(30) פרש"י ר"פ תרומה. פרשתנו (ל, טו) – והוא

ממדרז"ל ירושלמי שקלים פ"א ה"א.

(31) עפ"י תומתא ובפשוטות – דעת הפוסקים (רמב"ם ריש הל' שקלים) שמחצית השקל חלוקה מכל הנתינות שצ"ל בבת אחת דוקא. – וראה לקו"ש חט"ז ע' 386 ואילך.

(27) יומא סז, ב (וראה פרש"י שם ד"ה שמא).

(28) פרש"י ר"פ חוקת. רמב"ם הל' מעילה בסופן.

(29) ובפרט שבמחצה"ש „כופר נפשו" הוא לא רק שכר המצוה, כ"א גם סיבת טעם המצוה (הי"פ ענין חוקה).

גיבן איז זי עצמה ווערט „מטבע של אש“, אַ חיבור פון שני הפכים

— אפילו דער אש גשמי פון עוה"ז, איז ער א קצה ההפכי פון „מטבע“: „מטבע“ איז „עפר“³³ (און אין עפר גופא — במעמקי האדמה, כנ"ל), דער יסוד הכי נמוך; און אש איז דער יסוד הכי גבוה ונעלה.³⁴

ועאכו"כ בתוכן ענינם (ברוחניות) — כידוע³⁵ אַז די ד' יסודות ארמ"ע זיינען כנגד די ד' עולמות אבי"ע — עפר כנגד עולם העשי, עולם הכי תחתון, און אש איז כנגד עולם האצילות, עולם הכי עליון —

וואָס דער חיבור פון די שני הפכים, מטבע גשמית מיט מטבע של אש (ועאכו"כ אַז דאָס איז נט דער אש פון עוה"ז הגשמי, נאָר „זה“ — דער אש שתחת כסא הכבוד) — איז היפך דעם גאנצן ענין פון סדר השתלשלות (וואָס „השתלשלות“ מיינט, כנ"ל, אַז דער „תחתון“ איז זיך „משתלשל“, ובמילא — למטה פון דעם עליון).

נאָך מער: דאָס איז היפך אפילו פון דעם סדר פון תורה (וואָס איז העכער פון וועלט), אפילו פון איר סדר בעניני תורה — וואָרום דער סדר אין תורה איז אין אן אופן פון „השתלשלות“, אַז חלק הפשט (וואָס איז כנגד עולם העשי³⁶)

— דאָס איז ביי אַלע דברים גשמיים, וואָס זיי אַלע ווערן נשתלשל פון זייער רוחניות'דיקן שורש, אָבער זייער מקור געפינט זיך און בלייבט למעלה און זיי זיינען למטה אַ דבר גשמי —

נאָר אין דעם וואָס אויך נאָך דעם ווי די מטבע איז נשתלשל געוואָרן און אַראָפּגעקומען אין עוה"ז הגשמי, איז דורך דעם וואָס מ'איז מקיים מיט איר די מצוה פון מחצית השקל, ווערט אויפגע-טאָן אַ שינוי אין דער מטבע אַז זי ווערט (ווי זי געפינט זיך בגשמיות) אַ „מטבע של אש“.

ו. עפ"ז וועט מען אויך פאַרשטיין דעם חידוש מיוחד פון מחצית השקל — וואָס האָט געפאָדערט אַ פעולה מיוחדת פון אויבערשטן „מטבע של אש הוציא .. ואמר זה יתנו“ — לגבי אַלע אנדערע מצוות:

דאָס וואָס מען געפינט ביי אַלע מצוות, אַז אַ מצוה איז ממשיך אַ חיות רוחני („אש“) אין דער עשי גשמית³⁷, איז דאָס אַלץ אין אן אופן וואָס דער גשמי עצמו איז און בלייבט למטה ממקורו, מהרוחני, נאָר אין דעם גשמי איז מען ממשיך אַ חיות רוחני (וואָס דאָס איז דער ענין פון „השתלשלות“, אַז אין דעם „תחתון“ איז דאָ (ולפעמים אויך מאַד) פון דעם „עליון“, אָבער דער תחתון בלייבט למטה פון דעם עליון);

משא"כ ביי מחצית השקל איז דער חידוש — אַז די מטבע גשמית וואָס אידן

(33) וביסוד העפר (דומם גופא נקרא עפרות זהב (איוב כח, ו).

(34) ראה רמב"ם הל' יסודי התורה ספ"ג ורפ"ד — והוא מבמדב"ד (פי"ד, יב) ומזוה"ק (ח"ב כג, סע"ב ואילך. ועוד).

(35) לקו"ת ש"ה ש"ד, ד. אוה"ת יתרו ע' תתכו. ד"ה זה היום תר"ס. והר סיני תרס"ב קרוב לתחלתו. (36) ראה נגיד ומצוה בתחלתו מע"ח. נהר שלום בהקדמת רחובות הנהר בסופו. משנת חסידים (מס' חיוב הנשמות פ"א מ"ב) — הובאו ונתבארו בלקו"ד ח"ד תשע"א, א. וראה הקדמת הרח"ו

(32) כידוע שזהו החידוש במתן תורה שאז נתבטלה הגזירה דעליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים (שמ"ר פ"ב, ג. נתחנא וארא טו) — ועי"ז נעשה החיבור בין גשמיות ורוחניות (שע"י פעולה גשמית יפעלו ענין רוחני).

. . ואמר לו זה יתנו" – „הקב"ה" דייקא
און דורך אַן אמירה:

די פאַראייניקונג פון גשמיות און רוח-
ניות (אַ אַ מטבע גשמית זאָל ווערן
אויך אַ „מטבע של אש") – ביידע
בפועל בבת אחת, כסף וכופר נפשו –
קען געמאַכט ווערן נאָר דורך „הקב"ה"
בעצמו (כנ"ל), וואָס ער האָט ברצונו בוחר
געווען אין סדר השתלשלות, און פשיטא
אַז ער איז נישט מוגבל אין השתלשלות
(ויכול לבטל).

וּע"ד⁴⁰ דעם ענין פון בריאה יש
מאין, וואָס קען זיין נאָר פון „מהותו
ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו
הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה"⁴¹
שקדמה לו ח"ו, ולכן הוא לבדו בכחו
ויכלתו לברוא יש מאין כו"⁴².

און ע"ד ווי אין דעם ענין פון יש
מאין – איז דאָך די התהוות פון
מעשה בראשית געווען דורך אמירה
ודיבור דוקא, „בעשרה מאמרות נברא
העולם"⁴³, „בדבר הוי' שמים נעשו"⁴⁴ –
איז אַזוי אויך בנוגע דער „התהוות"
אַז אַ מטבע גשמית זאָל ווערן אויך
אש, אַז דאָס ווערט אויפגעטאָן דורך
דיבור „הקב"ה.

דער דיבור „הקב"ה „זה יתנו" – אַז די
מטבע גשמית וואָס אידן גיבן („יתנו")
וועט זיין אויך „אש" („זה") – האָט
„מהווה" געווען דעם חידוש, בדוגמא
ווי די התהוות הנבראים בששת ימי

איז זיך משתלשל (דריי שלבים) פון חלק
הסוד (וואָס איז כנגד עולם האצילות)³⁶
און איז במילא נידעריקער – ובהרבה
פון אים.

און דעריבער קען אַט דער חיבור (פון
„מטבע" מיט „אש") נישט אויפגעטאָן
ווערן דורך אַ מלאך כו', און אפילו נישט
כביכול דורך תורה³⁷, וואָס זיי אַלע זיי-
נען באופן פון השתלשלות (ובמילא
מוגבל בגדר ההשתלשלות), נאָר בלויז
הקב"ה בכבודו ובעצמו, וואָס ער האָט
בוחר געווען ברצונו (נישט ח"ו בהכרח)
אין סדר ההשתלשלות, און זייענדיק אַ
„כל יכול", „נמנע הנמנעות"³⁸, איז
ביכלתו צו מבטל זיין דעם סדר ההשתל-
שלות, און מחבר זיין די צוויי הפכים³⁹
פון גשמיות און רוחניות, אַז די מטבע
גשמית זאָל ווערן בפועל, אין עוה"ז –
אויך, אַ „מטבע של אש".

ז. און דאָס איז די תשובה (פון אוי-
בערשטן) אין מדרש – ובדיק לשון
המדרש: „מטבע של אש הוציא הקב"ה

לשער ההקדמות (נעתקה בקונטרס עה"ח (הוספה
הא') ע' 62 ואילך). רמ"ז לזח"א ד, סע"ב. ועוד.
(37) אף שבכלל תורה שולטת על הבריאה
ומשנה אותה, ואפילו את העבר, כבירושלמי
(כתובות פ"א ה"ב. ועוד) עה"פ (תהלים נז, ג)
לא-ל גומר עלי.

(38) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ח, הובא בס'
החקירה להצ"צ ע' 68. סה"מ תרע"ח ע' תכ.
(39) ולהעיר מהביאור במאד"ל (סוטה ב, א.
פסחים קי"א, א. זח"ב קע, א) דקשה (לפני הקב"ה)
לזווגן (וכיו"ב) כקריעת ים סוף – דלכאורה איך
שייך קושי למעלה – והבי' כי „זהו היפך הסדר
דהשתלשלות" (שער האמונה לאדאמ"צ פל"ב.
ובכ"מ). – ולהעיר משה"מ תרנ"ד (ע' קלג. קמו)
דהקושי שבקיים – וזה שבקיים דוקא נאמר
ש„קשה", ולא נאמר כן בבריאת שמים וארץ –
הוא לפי שבקיים הי' „חיבור שני הפכים בנושא
אחד", עיי"ש. ועפ"י יומתק יותר מה שתמה משה
במחש"ש – כי חיבור ההפכים ד„מטבע" (גשמית)
ו„אש" הו"ע של קושי למעלה, כביכול.

(40) וי"ל דעוד יתרה מזה – דחיבור ב' הפכים
קשה למעלה, משא"כ הבריאה הרי לא בעמל כו'
נבה"ע (כ"ר פ"ג, ב). – וכפשוט אינו סותר משנ"ת
בתנאי שהיוה"א פ"ב.

(41) השתלשלות.

(42) אגה"ק ס"כ (קל, סע"א ואילך).

(43) אבות רפ"ה.

(44) תהלים לג, ו.

די תמי' פון משה', איז ניט גענוג צו זאגן דעם ענין צו משה' (ווייל דאמאלס בלייבט דאס א' תמי' וואָס מען קען ניט פאַרשטיין בשכ"ל) נאָר עס האָט גע- דאַרפט זיין „הראוהו" – אַז די פעולה (ווי די מטבע גשמית ווערט אויך „מטבע של אש") זאָל זיין אין אַן אופן פון ראי'. די זאך איז בגילוי ממש אין אַן אופן פון „זה יתנו" – „מראה באצבעו ואומר זה".

און נאָך מער: דער גילוי איז (ניט נאָר ביי משה', נאָר) ביי אַלע אידן – אַז זייער נתינה איז באופן פון „זה יתנו", אַז אין דער מטבע וואָס זיי גיבן שטייט בגילוי אויך אַז זי איז „זה", „מטבע של אש" („להבחין היטב (ועיז') להודיע לישראל"⁴⁹).

ט. ויש להוסיף ביאור אין דעם תוכן הענין פון „מטבע של אש" – אש דייקא. דלכאורה:

צו מדגיש זיין אַז די מטבע וואָס אידן גיבן איז (ניט נאָר אַ מטבע גשמית, נאָר אויך) די מטבע שלמעלה שמתחת כסא הכבוד – איז ניט מוכרח צו ווייזן מטבע של אש דוקא. וואָרום מען געפינט אַז למעלה איז אויך דאָס⁵⁰ ענין המים („מיכאל שר של מים"⁵¹) וכו' – פאַרוואָס האָט מען באַוויזן „מטבע של אש" דוקא?

ויש לומר, אַז דערמיט האָט דער אויבערשטער (באָוויזן, און דורכדעם) אויפגעטאן, אַז די נתינה פון מחצית

בראשית דורך דיבורו ומאמרו של הקב"ה.

ח. לכאורה קען מען פרעגן:

זיכער האָט משה רבינו געוואוסט (אויך איידער דער אויבערשטער האָט אים באַוויזן „מטבע של אש") אַז עס איז ביכלתו ית' צו מחבר זיין שני הפכים⁴⁵ – וואָס דערפון איז פאַרשטאַנדיק אַז דער אויבערשטער קען מחבר זיין די מטבע גשמית מט' (איר שורש ברוחניות. והדרא קושיא לדוכתה: וואָס איז די תמי' פון משה', „מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו"?

איז כמה תשובות בדבר, ומהו:

א. אין חכמה ושכל דקדושה – משה – דאָרף אַזאַ זאך זיין תמונה⁴⁶ (נאָר זייענדיק אַ חוקה איז ער ניט מהרהר כו'). אָבער מ'קען ניט זאָגן אַז דאָס איז אַ „משפט" אָדער „עדות"⁴⁷.

ב. וויבאַלד אַז דער אויבערשטער האָט ניט מגדיר געווען דעם מחצית השקל אַלס חוקה⁴⁸ – איז זיכער אַז עס איז דאָ אַ הסברה אויף זיין תמי', און די מצוה פון מחצית השקל גייט אַריין אין דער „השתלשלות" פון תורה ומצות, און נאָכמער – אין דעם גופא, ניט אין דעם סוג פון „חוקה".

און דאָס איז אויך דער דיוק אין דער תשובה (במדרש) – „כמין מטבע של אש . . הראהו למשה": כדי צו אַראָפּנעמען

(45) ולהעיר, לכאורה, מענין הסנה הבורע לנטה בהר חורב ואינו אוכל. אבל: שם ה' בוער ב„אש של מעלה" ש„אינה אוכלת" (שמו"ר פ"ב, ה) – ואינו שייך לנדוד".

(46) ראה לעיל הערה 39.

(47) ע"ד: אם הלכה נקבל ואם לדין יש תשובה (יבמות ע, ב – במשנה).

(48) ואדרכא הדגיש טעם „ולא יהי' בהם נגף" (פרשתנו ל, יב).

(49) ל' התוס' – חולין שם.

(50) אע"פ שכסא הכבוד הוא של אש (דניאל ז,

ט. פיוט אמרו לאלקים בשחרית דיוחכ"פ) אבל ביחזקאל (א, כו) – „כמראה אבן ספיר". ועולם

הכסא הוא עולם הבריאה וכו'. ואכ"מ.

(51) ראה נחומא ויגש ו. לקו"ש חכ"ע ע' 260. וישנ.

ציבור פאר דעם גאַנצן יאָר⁵⁴ – פונ-
דעסטוועגן, איז דאָך אויך בזמן הזה
פאַראַן דער מנהג ישראל⁵⁵ „ליתן⁵⁶ קודם
פורים „בליל⁵⁷ פורים קודם שמתפללים
מנחה“ מחצית מן המטבע הקבוע באותו
מקום ובאותו זמן, זכר למחצית השקל
שהיו נותנין באדר. ומאחר ששלשה
פעמים כתיב תרומה בפרשה, יש ליתן
שלשה⁵⁸.”

נוסף לזה: וויבאַלד אַז ביי יעדער אידן
איז פאַראַן אַ משכן ומקדש רחני,
כמשנ⁵⁹ „ושכנתי בתוכם“, בתוכו לא
נאמר אלא בתוכם, בתוך כאו⁶⁰ –
מישראל⁶¹ – איז פאַרשטאַנדיק, אַז עס
איז דאָ דער ענין פון נתינת מחצית
השקל (ברוחניות) פון וועלכן מען מאַכט
די אדני המשכן⁶² (פון דעם משכן רחני
ש„בתוכם“).

און אויף דעם איז די הוראה פון דעם
ענין פון „זה יתנו“ – מטבע של אש –
אַ ווען אידן גיבן אַ פרוטה למצוה,
לצדקה (און אַזוי אויך ווען מאיז מפיס
אַ עני בדברים⁶³, דיבור גשמי דורך די
ה' מוצאות הפה הגשמיים), איז דאָס ניט
סתם אַ מטבע גשמית (אָדער דיבור
גשמי), נאָר (אויך) אַ „מטבע של אש“ –

השקל זאָל זיין ניט נאָר אַן ענין רחני,
נאָר אין רוחניות גופא – אַן ענין
פון „אש“:

דער אונטערשייד צווישן אש און די
אַנדערע יסודות: עפר מים ורוח
(כפשוטם למטה, וואָס דערפון איז פאַר-
שטאַנדיק אויך בנוגע צו שרשם הרוחני)
איז – אַ די אַנדערע יסודות זיינען יורד
למטה, אָדער לכל היותר – בלייבן
במקומם; משאכ⁶⁴ טבע האש איז צו עולה
זיין למעלה⁶⁵, עד כדי כך, אַז עס
פאָדערט זיך אַ השתדלות מיוחדת (דורך
אַ פתילה וכו') אַז דער אש זאָל בלייבן
למטה.

און דאָס האָט דער אויבערשטער באַ-
וויזן משה״ן „מטבע של אש“ – אַז די
נתינה פון מחצית השקל דורך אידן איז
(ניט נאָר אַ נתינה פון אַ מטבע רוחנית,
נאָר איז דעם גופא) באופן פון „אש“, אַז
עס האָט די תכונה פון אש צו שטענדיק
עולה זיין למעלה, לעלות בקודש עילוי
אחר עילוי.

און דערמיט איז נאָך מער יומתק ווי
אַ מטבע גשמית קען אויפטאָן „כופר
נפשו“ – וויבאַלד אַז זי האָט אין זיך די
תכונה פון „אש“, וואָס ווייזט אויף עלי
למעלה, דאָס דערווייטערן זיך פון חומ-
ריות און די שאיפה צו רוחניות.

יוד. דערפון לערנט מען אַפּ אַ
הוראה נפלאה אין עבודת האדם:

אעפּ וואָס דער ציווי פון נתינת
מחצית השקל איז בעיקרו בזמן שביהמ״ק
הי קיים⁶⁶, ווען מ'האט געדאַרפט געבן
דעם מחצית השקל צוליב די קרבנות

(54) רמב״ם שם רפ״ד.

(55) אשר תורה היא.

(56) רמ״א א״ח ר״ס תרצד.

(57) ל' הרמ״א – ממנהיג. ב״ל – כן הוא

בדפוסים שראיתי. ויש לברר בשאר הדפוסים.

(58) וגם בזה חלוק מחצה״ש מכריב ענינים
שעושים לזכר או במקום וכו' – שמדייקים בה
שתהי במטבע גשמית דוקא כדאז, מחצית וכו'.

(59) תרומה כה, ח.

(60) של״ה סט, א. רא, א. שכה, ב. שכו, ב. ר״ח

ש' האהבה פ״ו קרוב לתחלתו. לקו״ת ר״פ נשא.

ובכ״מ.

(61) ראה תר שם טוב מב, סע״ב ואילך.

(62) נסמן לעיל הערה 30.

(63) ראה ב״ב ט, ב.

(52) ראה תניא רפ״ט – ע״פ במדב״ר שבערה

34. וראה זהר (כד, א) ורמב״ם (פ״ד ה״ב) שבערה
הניל.

(53) רמב״ם הל' שקלים פ״א ה״ח.

אין דברים גשמיים דוקא (ציצית בצמר גשמי, תפילין בקלף גשמי, וכיו"ב בשאר כל המצוות) – איז דאָס ניט בלויז אַ פעולה גשמית, נאָר ס'איז אויך „מטבע של אש“, אַן ענין פון רחניות וקדושה.

און פון דעם איז פאַרשטאַנדיק דער גודל העילוי וההפלאה אין דעם ענין פון חיות, וואַרעמקייט און התלהבות – „אש“ של קדושה – אין דער עבודה פון אַ אידן בכל עניני התורה ומצוות, ביז אַז אין יעדער פעולה זיינע איז ניכר די „מטבע של אש“,

ביז אַז ער איז מקיים דעם ציווי⁶⁵: אש תמיד תוקד על המזבח (הלב⁶⁶) לא תכבה.

(משיחות ש"פ מנשפטים (פ' שקלים) תשנ"ה)

(65) ר"פ צו (ו, ו).

(66) ראה לקו"ת סוכות עת, ג ואילך. עיי"ש.

אַן ענין פון רוחניות וקדושה, און אין דעם גופא – מיט דער תכונה פון אש, וואָס טבעו איז אַז ער איז שטענדיק עולה למעלה.

און פון מחצית השקל לערנט מען אויך אַפּ אויף אַלע מצוות⁶⁴ – אַז יעדע פעולה פון אַ אידן אין עניני תורה ומצוות, כאָטש זיי זיינען נתלבש געוואָרן

(64) דנוסף לזה שכל מצוה כוללת את כל המצוות, ובפרט ע"פ הביאור (צפ"נ כללי התורה"צ ערך עוסק במצוה כו'. וע"ד החסידות – סה"מ תרנ"ה ע' לו. המשך תרס"ו ס"ע סח. סה"מ קונטרסים ח"ב תלה, ב) בענין העוסק במצוה פטור מן המצוה (סוכה כה, סע"א. סוטה מד, ב) – הרי מכיון שמחצית השקל נעשו אדני המשכן (כנ"ל), נמצא שזהו היסוד שעליו בנוי המשכן כולו – כללות העבודה ד"ושכנתי בתוכם" הנעשית ע"י קיום התומ"צ. שמוזה מובן, שמהענין דמחצית השקל נמשך מעין ודגמא גם בכל המצוות.

